

gebildet). Die Eierzahlen in 214 Nestern: 5 Eier in 1.9 %, 4 in 7.9 %, 3 in 49.5 %, 2 in 40.7 % der Nester (die letzteren meist Ersatznester). Die Eierzahl 4—5 [MERIKALLIO (1929) erwähnt sogar die Eierzahlen 6 und 7] ist nur in den frühesten Nestern konstatiert worden und wenigstens in einigen Fällen waren sie offenbar von einem ♀ gelegt worden. Als Erklärung nimmt der Verfasser an, dass zwei Eierserien unmittelbar nacheinander gelegt worden sind. 82 Eier von 37 Brutten messen: 37.6—46.2 × 27.2—30.9 mm, durchschnittlich 40.70 × 23.13 mm.

Flytt- och strykfåglar under högsommaren å Klåvskär.

P. GRENQVIST.

Klåvskärs skärgård i Föglö socken (Åland) omfattar några hundratal små skär och klippor och skjuter likt en kil ut i Östersjön i söder. I väster och öster gränsar området mot öppna havet, medan i nordväst, norr, nordost och öster de närmast belägna skogbeväxta landden (Föglö och Kökar) ligga på ett avstånd av minst 17 km. Avståndet i väster till närmaste punkt på svenska kusten utgör knappa 90 km. På denna linje avbrytes det enformiga havslandskapet blott av några enstaka klackar och brott, samt ungefär halvvägs av fyrlandet Lågskär med omkringliggande klippor. Längre norrut utanför det område, där nedananförda iakttagelser gjorts, bildar den yttersta skärgården en någotsånär sammanhängande kil mot WSW ända till Lågskär fyrland.

Observationsområdet, som omfattar ögrupperna Mellanhalvan och Ytterhalvan, ligger i yttersta havsbandet, där trädvegetation helt saknas, och utgöres av skär och klippor, vilkas areal i de flesta fall ej överstiger 1 ha.

Området erbjuder därför häckningsmöjligheter blott för ett fåtal arter. ¹⁾

I nedanstående förteckning har medtagits endast sådana arter, som ej häcka inom området, och observationerna omfatta sålunda

¹⁾ GRENQVIST, P., 1936, Some Diving Notes on Young Tufted Ducks, Young Velvet Scoters and Young Eider Ducks. *Ornis Fennica* 13: 6—23. — 1938, Die Nistvogelfauna des Vogelschutzgebietes Klåvskär auf Åland. *Annales Universitatis Turkuensis. Series A. Tom V. No 9.*

individer som i Klåvskärs skärgård måste betraktas som antingen genomflyttande, strykande eller vilseflugna. Då området ligger isolerat från fastlandet och häckfågelfaunan omfattar ett ringa antal arter erbjudes det möjligheter att fastställa tidpunkten för flyttningens början, en fråga av rätt stort teoretiskt intresse.

Observationerna, som till en del äro av tillfällig karaktär, ha gjorts i juli och förra hälften av augusti: 4—22. VII. 1932, 7. VII. — 17. VIII. 1933, 18. VI. — 5. VII. och 28. VII. — 17. VIII. 1934, 24. VII. — 16. VIII. 1935, 5. — 17. VIII. 1938.

Av artförteckningen framgår att inom området i juli och förra hälften av augusti anträffats genomflyttande fåglar rätt sparsamt. För endel arter erbjuda de karga klipporna i yttersta havsbandet knappast ens lämpliga viloplatser eller näringslokaler. Blott några få sångfåglar ha antecknats, och utpräglade fröätare synas helt saknas. De som anträffats, *Chloris chloris*, samt tidigare på sommaren *Loxia curvirostra*, äro antagligen att betrakta såsom mer eller mindre tillfälliga. För fröätarna står knappast annan näring tillbuds än fröna i enstaka strandalar, bären (*Juniperus*, *Empetrum*, *Vaccinium uliginosum* och *V. oxycoccus*) på de större skärens miniatyrmossar samt frön från endel örter såsom t. ex. *Rumex crispus*. De genomflyttande sångfåglarna äro liksom de häckande arterna insektätare, för vilka näringsproblemet ställer sig betydligt enklare, redan enbart genom den rikliga förekomsten av Chironomider på de små utskären.

De vanligaste genomflyttarna äro vadare. Dock uppträda till och med de allmänt sträckande arterna för det mesta enstaka eller i små flockar samt stryka av allt att döma rätt länge omkring inom området. Näringsfrågan är för de flesta genomflyttande och strykande vadarna lätt löst då olika slag av söt- brack- och saltvattenpussar förekomma på klipporna. Dessutom gömmas en rik fauna i havstången som flutit in mot stränderna. Större sträckande vadarflockar (*Tringa glareola*, *T. nebularia* och *Calidris temminckii*) ha iakttagits blott undantagsvis efter långvarig storm.

Sturnus v. vulgaris. L. Mindre flockar på 10—20 ex. ha flere gånger anträffats under juni månad i en videdunge på Råbockskär, t. ex. 17. VI. 30 en kull, 28. VI. 34 20 juv. + > 1 ad. — *Chloris c. chloris* (L.). En gång iakttagen på Råbockskär, 24. VII. 33 2 ex. — *Motacilla f. flava* L. Gulärulan har jag sett blott tvenne gånger: 8. VIII. 34 2 ex. samt 14. VIII. 38 2 ex. — *Turdus pilaris* L. 9. VIII. 34 1 ex. — *Phoenicurus ph. phoenicurus* (L.). Iakttagen un-

der vårflyttningen några gånger i juni; under höstflyttningen endast en gång, 14. VIII. 33 1 ad. ♂. — *Apus a. apus* (L.). 7. VIII. 38 1 ex. — *Dryobates m. major* (L.). Sommaren 1935 anträffades i juli enstaka större hackspettar flerstädes i Klåvskärs skärgård samt även längre västerut i havsbandet (Föglö). — *Falco columbarius aesalon* Tunst. 8. VIII., 11. VIII. och 12. VIII. 38 1 ex. — *Haliaetus albicilla* (L.). Enstaka havsörnar har jag iakttagit flere gånger i Klåvskärs skärgård under maj-juni månad. Speciellt ruvande ådor falla offer för örnens rovgirighet. Enligt skyddsområdets väktare (E. Pettersson) blevo sommaren 1930 av 716 i Mellanhalvan häckande ådor 64 rivna på boet. Härtill kommer ännu det okontrollerbara antal som örnarna fört med sig till sina egna häckplatser. — *Phalacrocorax c. carbo* (L.). De första skarvarna anlända antagligen i första och andra veckan av augusti. Flygande fåglar har jag antecknat tidigast 22. VII. 32, 14. VIII. 33, 12. VIII. 34 samt 12. VIII. 38. På de yttersta vitmålade klackarna i havsbandet anträffas större flockar, t. ex. 22. VII. 32 Kökarsfjärd bl. a. 40—50 ex., 13. VIII. 38 Östersjön c:a 30+50 ex. — *Podiceps auritus* (L.). 14. VIII. 38 1 ex. — *Colymbus a. arcticus* L. anträffas i augusti i enstaka exemplar, bl. a. 14. VIII. 38. — *Charadrius h. hiaticula* L. Större strandpiparen har jag antecknat någon enda gång i augusti, 6. VIII. 33 2 ex., 12.—14. VIII. 34 „flere ex.“ — *Charadrius apricarius* Brehm. 8. VIII. 34 2 ex. — *Squatarola s. squatarola* (L.). 2. VII. 33. 1 ad. ♂, 16. VIII. 33 2 add. ♂♂, vardera gången i sällskap med spovsnäppor (se nedan!). — *Philomachus pugnax* (L.). 11. VIII. 33 1 ex. 12. och 13. VIII. 38 3 ex. — *Calidris c. canutus* (L.). 17. VIII. 34 10 add. — *Calidris a. alpina* (L.). Från och med medlet av juli anträffas enstaka exemplar då och då. De första individerna ha antecknats 11. VII. 32, 17. VII. 33, 29. VII. 34 och 17. VIII. 38. Blott en gång har jag antecknat en större flock, 17. VII. 33 20 ex. — *Calidris testacea* (Pall.). 2. VIII. 33 1 ad., 16. VIII. 33 1 ad. — *Calidris temminckii* (Leisl.). De första mosnäpporna anlända i regel under senare hälften av juli månad. De tidigaste anteckningarna ha gjorts 11. VII. 33, 29. VII. 34 och 7. VIII. 38. I allmänhet har jag sett blott enstaka flygande exemplar, 29. VII. 34 observerades dock en större flock på c:a 20 individer. — *Tringa hypoleucos* L. Enstaka drillsnäppor höras från medlet av juli nästan dagligen. Tidigaste antecknade data: 7. VII. 32, 20. VII. 33, 30. VII. 34 och 5. VIII. 38. — *Tringa glareola* L. Grönbenan torde vara den allmännaste av de genom området sträckande vadarna. Iakttagen såväl enstaka som i mindre flockar upptill 15 exemplar från medlet av juli dagligen. Tidigaste datum 11. VII. 33. — *Tringa erythropus* (Pall.). Svartsnäppan anländer senare än grönbenan (24. VII. 33, 29. VII. 34, 5. VIII. 38), och förefaller vara betydligt allmännare i augusti än i juli. Den uppträder ensam eller i små flockar på 3—4 exemplar. — *Tringa nebularia* (Gunn.). Gluttsnäppan uppträder samtidigt med grönbenan och är jämväl en av de allmännaste genom området flyttande vadarna. Större flockar äro åtminstone i juli och förra hälften av augusti sällsynta. — *Numenius a. arquata* (L.). & *ph. phaeopus* (L.). Spovarna av vilka storspoven synes vara den allmännare, uppträda enstaka från och med senare hälften av juli: 20. VII. 33, 28. VII. 34, 5. VIII. 38. — *Capella g. gallinago* (L.). 10. VII. 33, 16. VIII. 33.

Zusammenfassung.¹⁾ **Brut- und Strichvögel im Hochsommer im Schärenhof von Klävsjär (Kirchsp. Föglö, Åland).** Das Untersuchungsgebiet entbehrt völlig der Waldvegetation. Im Verzeichnis werden nur nichtbrütende Arten angeführt (die Brutvogelfauna ist vom Verfasser genau untersucht worden, vgl. Fussnote S. 27) und die Beobachtungen beziehen sich folglich auf Arten, die als durchziehend, streichend oder als Irrgäste zu betrachten sind. Da das Untersuchungsgebiet vom festen Lande isoliert ist, ist es möglich, den Anfang des Herbstzuges für manche Arten genau zu ermitteln.

Die Reaktion eines Birkenzeisigweibchens auf einen abgestorbenen Nestling.

Von HOLGER AHLQVIST.

Im Juni 1938 schritt ein gekäfigtes Birkenzeisigweibchen, *Carduelis l. linaria* (L.), zur Brut mit einem Kanarienvogelmännchen. Nachdem das einzige Junge der ersten Brut im Alter von zehn Tagen eingegangen war, legte das Weibchen sofort ein Ersatzgelege. Aus 4 Eiern schlüpften diesmal 3 Junge und zwar das älteste am 4. VIII., das jüngste erst am 7. VIII. Das ungleichzeitige Schlüpfen war eine Folge des ungemein starken Bruttriebes des Männchens, das schon von dem ersten Ei ab ziemlich fest brütete. Beim Weibchen setzte der Bruttrieb erst als das Gelege vollzählig war, also in normaler Weise, ein. Auch später brütete das Männchen immer wenn es nur eine Gelegenheit dazu hatte.

Das Füttern der kleinen Jungen geschah in der den *Carduelis*-Arten und ihren Verwandten eigentümlichen Weise. Das Männchen fütterte das im Neste liegende Weibchen aus dem Kropfe; das Weibchen erhob sich danach um Futterbrei in die sperrenden Rachen der Jungen einzuwürgen. Bei jeder Fütterung wurden alle Junge geätzt. Am 10. VIII. vormittags war das Weibchen sichtlich unruhig, es erhob sich oft und beschäftigte sich mit den Jungen. Es stellte sich heraus, dass das kleinste Junge tot war und am Boden des Nestes unter den zwei grösseren Geschwistern lag. Das Weibchen pickte an den Schnabelwülsten des toten Jungen und steckte seinen Schnabel zwischen den geschlossenen Schnabelrändern. Durch diese Hand-

¹⁾ Von der Redaktion.